

POSTANOWIENIE

Dnia 21 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielewicz (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Marek Dobrowolski (sprawozdawca)

Protokolant Kamila Zacharz

przy udziale radcy prawnego M. J. – Zastępcy Głównego Rzecznika
Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych oraz pokrzywdzonego K. G.
w sprawie obwinionego radcy prawnego Ł. S., po rozpoznaniu w Izbie
Odpowiedzialności Zawodowej na posiedzeniu w dniu 21 października 2025 r.
skargi obwinionego na orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby
Radców Prawnych w Warszawie z dnia 20 kwietnia 2022 r., sygn. akt [...],
uchylające orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby
Radców Prawnych [...] z dnia 7 stycznia 2020 r., sygn. akt [...]

postanowił:

oddalić skargę oraz obciążyć obwinionego kosztami postępowania
skargowego w kwocie 20 złotych.

Tomasz Demendecki

Wiesław Kozielewicz

Marek Dobrowolski

UZASADNIENIE

W dniu 12 lutego 2019 roku Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego
Okręgowej Izby Radców Prawnych wystąpił z wnioskiem o ukaranie radcy
prawnego Ł. S., wpisanego na listę radców prawnych przez Okręgową Izbę
Radców Prawnych [...] pod nr [...], za to, że:

działając w charakterze pełnomocnika z urzędu K. G. w postępowaniu przed Sądem Rejonowym [...] w W. w sprawie o sygn. akt [...] nienależycie wykonywał czynności zawodowe, co polegało na:

- niestawieniu się na dwóch terminach rozprawy sądowej, a mianowicie w dniu 28 lutego 2018 roku oraz w dniu 26 września 2018 roku, pomimo prawidłowego zawiadomienia, bez należytego usprawiedliwienia i bez zapewnienia stosownego zastępstwa

- zaniechaniu kontaktowania się z klientem z urzędu K. G. w należyty sposób, umożliwiający ochronę interesów klienta w okresie przed dniem 14 grudnia 2018 roku,

tj. o czynu naruszającego zasady wykonywania zawodu radcy prawnego określonych w art. 12 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w związku z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

Orzeczeniem z dnia 7 stycznia 2020 roku, sygn. akt [...], Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] uniewinnił radcę prawnego Ł. S. od zarzucanych mu czynów, obciążając kosztami postępowania w sprawie Okręgową Izbę Radców Prawnych [...].

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia wniósł Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego.

Orzeczeniem z dnia 27 kwietnia 2021 roku, sygn. akt [...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie, kosztami postępowania obciążając Krajową Izbę Radców Prawnych w Warszawie.

Kasację od powyższego orzeczenia wniósł Główny Rzecznik Krajowej Izby Radców Prawnych wniósł kasację, zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że nieusprawiedliwione niestawiennictwo radcy prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z urzędu w sprawie sądowej, nie stanowiło przewinienia dyscyplinarnego;

- naruszenie art. 438 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 74 [1] pkt 1 ustawy o radcach prawnych poprzez jego niezastosowanie i nieuchylenie zaskarżonego orzeczenia.

Wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2021 roku, sygn. akt II DK 107/21, uchylono zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazano Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych do ponownego rozpoznania.

Orzeczeniem z dnia 20 kwietnia 2022 roku, sygn. akt [...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] do ponownego rozpoznania, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie w wysokości 1.800,00 zł Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych [...].

Skargę na uchylające orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie złożył na swoją korzyść obwiniony, który zaskarżył powyższe rozstrzygnięcie w całości, ponosząc:

1. naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. przez uchylenie zaskarżonego orzeczenia z dnia 27 kwietnia 2021 r i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania w sytuacji w której brak jest przesłanek do prowadzenia procesu od nowa ze względu na nieujawnienie albo pominięcie jakiegokolwiek materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie;

2. naruszenie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez przyjęcie, iż orzeczenie Sądu Najwyższego w składzie orzekającym powołanym przez KRS na podstawie art. 187 ust. 1 jest orzeczeniem sądu należycie obsadzonego w rozumieniu przywołanego art. 439 k.p.k., czym naruszył obowiązujące orzeczenie TSUE z dnia 22 lipca 2022 r.

Formułując powyższe zarzuty obwiniony wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i umorzenie postępowania, ewentualnie o przekazanie do ponownego rozpoznania przez sąd II instancji.

Pismem z dnia 8 maja 2025 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) obwiniony wniósł o umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie zarzucanych mu czynów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie zasługiwała na uwzględnienie.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do postulatu skarżącego o umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienia zarzucanych mu czynów wskazać należy, iż - mimo w istocie zmaterializowanej na etapie postępowania skargowego bezwzględnej przesłanki określonej w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. - Sąd Najwyższy nie mógł zdecydować o umorzeniu postępowania.

Przepisy rozdziału 55a k.p.k. zawierające unormowanie instytucji skargi na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania, znajdują odpowiednie zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach radców prawnych na podstawie art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Postępowanie zainicjowane skargą wniesioną w trybie art. 539a § 1 k.p.k. służy jedynie kontroli zaistnienia podstaw do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zakres kontroli wyroku sądu odwoławczego, do którego umocowany jest Sąd Najwyższy w wyniku skargi wniesionej w trybie art. 539a k.p.k. i n. ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Przedmiotem tego postępowania nie jest merytoryczne badanie prawidłowości przeprowadzonej kontroli odwoławczej w aspekcie uchybień zarzucanych w apelacji, jak również zasadności uchybień stwierdzonych przez sąd odwoławczy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego: z 2 grudnia 2020 r., sygn. akt II KS 16/20, LEX nr 3093484; z 28 stycznia 2022 r., II KS 29/21, LEX nr 3314955; z 10 listopada 2022 r., II ZSG 2/22, LEX nr 3555170).

Jak wskazuje się natomiast w orzecznictwie i doktrynie - w wypadku wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8-11 k.p.k.) w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji lub w postępowaniu apelacyjnym, która jest podstawą uchylenia wyroku i umorzenia postępowania karnego, Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu skargi na wyrok

kasatoryjny sądu odwoławczego, uchylając zaskarżony skargą wyrok, może jedynie przekazać sprawę sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania (art. 539e § 2 k.p.k.); nie może natomiast wydać orzeczenia następczego w postaci umorzenia postępowania karnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 października 2017 r., V KS 9/17, LEX nr 2382462; zob. także M. Hudzik, objaśnienia do art. 539e. [w:] Kodeks postępowania karnego. Orzecznictwo, red. D. Świecki, Warszawa 2022, LEX/el.).

Podkreślić należy, że art. 539e § 2 k.p.k. wprowadza odstępstwo od zasady wynikającej z art. 17 § 1 k.p.k., że ujemna przesłanka procesowa powoduje konieczność umorzenia postępowania na takim etapie, na jakim została stwierdzona, skoro stanowi przeszkodę w prowadzeniu procesu (zob. D. Świecki, objaśnienia do art. 539e [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023).

Na uwzględnienie nie zasługiwał również formułowany przez skarżącego w punkcie 2 wywiedzionej skargi zarzut naruszenia przez sąd odwoławczy art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez przyjęcie, iż orzeczenie Sądu Najwyższego stanowiło orzeczenie sądu należycie obsadzonego w rozumieniu przywołanego art. 439 k.p.k. Zarzut ten należy ocenić jako wadliwy u samych podstaw i niezasadny przede wszystkim z tej przyczyny, iż nie został skierowany przeciwko zaskarżonemu orzeczeniu.

Niezależnie od powyższego podkreślenia wymaga, że nie sposób przy tym zgodzić się z forsowaną przez autora pisma tezą, iż powoływane w skardze rozstrzygnięcia uprawniają do przyjęcia, że orzeczenia wydawane przez Izbę Dyscyplinarną są niejako automatycznie „nieważne”, a sąd korporacyjny dysponuje możliwością ich nieuznawania „z urzędu”.

Odnosząc się natomiast do powoływanej w skardze uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego odnotować wymaga, iż utraciła swój walor normatywny, gdyż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, orzekł, że jest ona niezgodna z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Oznacza to, że wskazana uchwała została wyeliminowana z porządku prawnego, czego skutkiem jest to, że od czasu wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie wiąże żadnego składu Sądu Najwyższego. Zauważyć należy nadto, iż odsunięcie od orzekania danej grupy sędziów stanowi ingerencję ustrojową, co może nastąpić tylko w drodze ustawy, na co wprost wskazuje art. 176 ust. 2 Konstytucji RP, natomiast uchwała Sądu Najwyższego nie jest powszechnym źródłem prawa i dlatego nie zastępuje ustawy (art. 87 ust. 1 Konstytucji).

W zakresie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., sygn. akt I KZP 2/22, zauważyć natomiast należy, iż nie ma ona charakteru zasady prawnej. W zakresie formułowanego na jej podstawie zarzutu nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., należy odnotować, że stwierdzenie zachodzenia każdej przesłanki opisanej w art. 439 § 1 k.p.k. winno mieć charakter niemal automatyczny, ograniczający się do stwierdzenia zaistnienia lub nie, określonego w tym przepisie stanu rzeczy. Formułowana teza o „względnej bezwzględności” określonych uchybień, zwłaszcza w odniesieniu do dokonywania oceny prawidłowości składu sądu, wymagająca w szczególności badania sposobu wykonywania służby sędziowskiej, w oczywisty sposób stoi w sprzeczności z prawnym charakterem, istotą bezwzględnej przesłanki odwoławczej (zob. postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2024 r., III KK 293/23). Nie sposób również pominąć przy tym, że zgodnie z pisemnymi jej motywami brak jest podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Powyższe oznacza, że należy wykazać *in concreto*, że z uwagi na dające się zidentyfikować okoliczności związane z powołaniem danego sędziego do sądu, istnieją tego rodzaju wątpliwości, iż sąd w składzie którego zasiada taki sędzia jest sądem nienależycie obsadzonym (postanowienie SN z dnia 2 lutego 2024 r., III KK 439/23).

Samo natomiast podniesienie faktu powołania na urząd sędziego z udziałem KRS ukształtowanej przepisami ustawy z 2017 r. i nie wskazanie jakiegokolwiek innej okoliczności, która świadczyłaby o tym, że skład tego sądu z udziałem tego sędziego nie spełnia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45

ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jawi się jako zasadniczo pozbawione argumentacji.

W pełni trafnie zatem sąd odwoławczy nie zdecydował się na zakwestionowanie mocy prawnej wyroku Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej z dnia 23 listopada 2021 roku, sygn. akt II DK 107/21, uchylającym zaskarżone orzeczenie i przekazującym sprawę Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych do ponownego rozpoznania.

Bezskuteczny okazał się również zarzut sformułowany w punkcie pierwszym wywiedzionej skargi, w którym obwiniony zarzucił naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. przez uchylenie zaskarżonego orzeczenia z dnia 27 kwietnia 2021 r i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania przy braku przesłanek do prowadzenia procesu od nowa ze względu na nieujawnienie albo pominięcie jakiegokolwiek materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie.

Stosownie do treści 437 § 1 k.p.k., w przypadku zaskarżenia orzeczenia sądu I instancji, sąd odwoławczy może podjąć trzy rodzaje rozstrzygnięć, które w całości lub w części orzeczenie to utrzymuje w mocy, zmienia lub uchyla. Uchylając orzeczenie sąd II instancji może umorzyć postępowanie lub przekazać sprawę sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. W odniesieniu do drugiego ze wskazanych przypadków, w § 2 przywołanego przepisu, ustawodawca wprowadził ograniczenie zastrzegając, że do uchylenia celem ponownego rozpoznania sprawy może dojść, gdy sąd stwierdzi wystąpienie bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439 § 1 k.p.k.), naruszenie reguły *ne peius* (art. 454 k.p.k.) lub gdy konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Jednoznaczne brzmienie przepisu art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. nie pozostawia wątpliwości co do tego, że sąd odwoławczy może uchylić wyrok sądu I instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania, gdy wykaże, iż dotychczasowe rozstrzygnięcie jest dotknięte jedną z wad określonych w art. 439 § 1 k.p.k. lub na przeszkodzie dokonania korekty orzeczenia pierwszoinstancyjnego stoi dyrektywa wynikająca z treści art. 454 k.p.k., co wymaga dokonania analizy istniejącego materiału i wykazania wad w rozumowaniu sądu meriti. Trzecią ustawową podstawę orzeczenia kasatoryjnego sądu odwoławczego stanowi konieczność

przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości. W każdej z tych sytuacji, sąd odwoławczy jest zobowiązany do wskazania, która z okoliczności wymienionych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. stanowiła *in concreto* podstawę uchylenia wyroku sądu I instancji oraz przedstawić argumenty, które doprowadziły go do takiego wniosku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2019 r. sygn. IV KS 3/19, Legalis nr 1872422).

Nie ulega zatem wątpliwości, że przyczyną uchylenia orzeczenia sądu dyscyplinarnego I instancji nie była ani żadna z bezwzględnych przyczyn odwoławczych, ani również zastosowanie reguły *ne peius*. Kluczowe jest zatem jedynie rozważenie, czy w niniejszej sprawie sąd odwoławczy zasadnie stwierdził, że istnieje konieczność przeprowadzenia przewodu w całości, która to okoliczność samoistnie stanowi powód kasatoryjnego orzeczenia sądu odwoławczego.

Interpretacja przesłanki polegającej na konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości była wielokrotnie podejmowana w judykaturze i można przyjąć, że obecnie ma ona charakter utrwalony i jednolity. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że wymieniona przesłanka zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd I instancji naruszył przepisy prawa procesowego w takim stopniu, że skutkowało to, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie I instancji. Sytuacja ta zachodzi zatem, gdy wszystkie dowody zostały nieprawidłowo przeprowadzone, żaden dowód nie został przeprowadzony i gdy nieprawidłowo przeprowadzono większość dowodów, co powoduje niemożność poddania ocenie tych prawidłowo przeprowadzonych (zob. uchwała SN (7) z 22.05.2019 r., I KZP 3/19).

W niniejszej sprawie sąd odwoławczy za przyczynę uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] obrał konieczność oceny zachowania obwinionego „na nowo” oraz motywy wskazane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 listopada 2021 roku w sprawie o sygn. akt II DK 107/21. Sąd odwoławczy wskazał, iż należy ponownie ocenić fakty związane z niestawiennictwem obwinionego na dwóch sprawach, biorąc pod uwagę fakt, że za

pierwszym razem na rozprawie nie stawiał się wezwany świadek, a w drugim przypadku, poprzez fakt, czy niestawiennictwo na terminie rozprawy mogłoby spowodować ujemne skutki dla klienta, a nie czy spowodowało, bowiem w tym przedmiocie nie ma wątpliwości, gdyż zachowanie radcy prawnego nie spowodowało takich skutków, jednakże ocena zachowania radcy prawnego nie powinna być dokonywana post factum. Sąd a quem podzielił nadto zapatrywania Sądu Najwyższego, iż pierwszy z zarzucanych czynów stanowi dwa zachowania, które można określić poprzez zmianę opisu czynu, rozbijając jednoczłonowy opis dwóch zachowań. Jednocześnie zasygnalizował możliwość rozważenia modyfikacji opisu czynu z punktu 2. W ocenie Sądu Najwyższego wymienione przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny powody uchylenia mieszczą się zatem w katalogu z art. 437 § 2 k.p.k., a sugerowane przez ten sąd czynności w ponownym postępowaniu związane są z koniecznością przeprowadzenia przewodu w całości.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[M. T.]

[r.g.]

Tomasz Demendecki

Wiesław Kozielowicz

Marek Dobrowolski